

Aika: Torstai 8.6.2006 klo 9.00-11.00

Paikka: HYK, Teollisuuskatu 23, B438 (4. kerros, sisäänkäynti A-rapusta)

Läsnä: Markku Löytönen, pj.

Hannu Kivimäki, Tieteen tietotekniikan keskus CSC (Tiina Kupila-Rantalan tilalla)

Eija Karjalainen, Lappeenranta kaupunginkirjasto

Elisa Orrman, Kansallisarkisto

Sirkku Blinnikka, Päijät-Hämeen koulutus konserni

Teo Kirkinen, HY

Kari Liukkunen, OY

Juha Hakala, HYK

Kristiina Hormia-Poutanen, HYK

Annu Jauhiainen, HYK, siht.

Ari Rouvari, HYK

Esa-Pekka Keskitalo, HYK

Asiantuntijat:

Jaana Koivisto-Nieminen, HYK

Katri Vääntinen, EVTEK

Poissa: Ari Muhonen, TKK

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00

2. Asialistan hyväksyminen

Muihin asioihin lisättiin kansalliskirjaston Mikkelin digitointiyksikön automaattiskannerin hankintaesitykseen liittyvä verkkopalveluiden kehittämishanke. Tällä muutoksella asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

3. Tiedotusasioita

Annu Jauhiainen kertoi Kuopiossa 17.–19.5.2006 pidetyistä Triangelipäivistä. Osanottajia päivillä oli noin 350. Päivät olivat sekä ohjelman että muiden järjestelyjen osalta onnistuneet. Mukana olleet ulkomaiset puhujat ihastelivat erityisesti suomalaisten kirjastosektoreiden yhteistyötä.

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi FinELib-päivästä, joka järjestettiin 9.5.2006. Päivän pääaiheita olivat strategiat, elektronisten aineistojen käyttö sekä Nelli-portaali.

Karen Calhoun (Associate University Librarian for Technical Services) Cornellin yliopistosta on tulossa Helsinkiin 5.9.2006 kertomaan Cornellin yliopiston strategioista digitaalisen aineiston hallinnan ja järjestelmien osalta.

4. Digitaalisen kirjaston laitteistoprojekti / Juha Hakala

Juha Hakala raportoi ryhmälle projektin etenemisestä:

Hanke on edennyt hyvin. CSC:n johdolla on laadittu tekninen selvitys, minkä mukaan konsolidointi on teknisesti mahdollista ja jopa suotavaa. Hankkeen edetessä selvitykseen on otettu mukaan vaihtoehto ”avaimet käteen”-palvelun hankkimisesta. Konsultti Olavi Köngäksen selvityksen mukaan palveluhankintaa ei tarvitse kilpailuttaa, jos palvelu hankitaan edelleen CSC:ltä. Linnea2-konsortion ohjausryhmä on omalta osaltaan hyväksynyt ehdotuksen etenemistavasta. Muut konsortiot käsittelevät asiaa lähiaikoina. Lopulliset päätökset laitteistohankinnasta ja yhteiselle palvelimelle mukaan tulosta tehdään loppuvuodesta, kun tiedetään lopulliset kustannukset. Kustannuksiin vaikuttaa jatkossa paljon se, joudutaanko uusi laitteisto vuokraamaan vai saadaanko sitä varten keskitettyä rahoitusta, jolloin laitteisto voidaan ostaa. Rahoitusta haetaan Opetusministeriön rakennerahoista.

Keskustelussa todettiin, että palveluiden ostamisidea istuu hyvin ValtIT-strategiaan ja Opetusministeriön tietohallintostrategiaan.

Keskusteltiin myös päätösten tekemisen aikatauluista. Päätöksiä voidaan tehdä sitten kun tiedetään kustannukset: todelliset kokonaiskustannukset ja niiden jakaminen konsortioiden kesken. Rahojen hakeminen etenee; hakemus on jätettävä elokuun loppuun mennessä. Anomus sisältää sen, että palvelin mitoitetaan kaikille konsortioille.

Päätös: OPM:n virkamiehille täytyy viestittää, että kullakin konsortiolla on omat päätöksentekojärjestykset ja -aikataulut, joista ei voi tinkiä.

5. Endeavor-tilanne / Annu Jauhiainen ja Esa-Pekka Keskitalo

Kansalliskirjaston edustajat raportoivat ryhmälle, miten asiassa on edetty.

Annu Jauhiainen kertoi 24.5.2006 pidetystä neuvottelusta Endeavorin ylimmän johdon kanssa. Asialistalla oli kolme kohtaa: Voyager-ongelmat, ENCompass-tilanne sekä Endeavorin ja Suomen suhde yleensä.

Voyagerin osalta eniten ovat hiertäneet merkistöongelmat sekä hyväksymisprosessista jäljellä olevat ohjelmistokorjaukset. Näitä kahta asiaa oli käsitelty jo ennen tätä kokousta talven mittaan kirjeissä, sähköpostissa ja puhelimesta.

sekä Chicagossa pidetyssä palaverissa. Nyt oli määrä tehdä päätöksiä siitä, miten edetään, miten asiat ratkaistaan

Tiukassa neuvottelussa onnistuttiin löytämään kompromissiratkaisu, joka avaa syntyneen pattitilanteen. Ratkaisuun pääsemiseksi suomalaiset joutuivat joustamaan, sillä Endeavorin edustajat tekivät selväksi sen, että heillä on hyvin tiukat rajat sen suhteen, mitä he voivat tehdä. Suomalaisille ei näin ollen jäänyt muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä Endeavorin asettamat ehdot, mikäli haluamme pysyä tämän toimittajan kelkassa jatkossakin.

Tapaamisessa keskusteltiin myös siitä, onko Suomi Endeavorin asiakas vai strateginen kumppani. Endeavorin mielestä strateginen kumppanuus tarkoittaa muun muassa sitä, että otetaan riskejä yhdessä, eikä tuijoteta sopimuksiin.

Raportti Endeavor-neuvottelusta herätti runsaasti keskustelua, kysymyksiä ja huolestuneita kommentteja. Keskusteltiin mahdollisista vaihtoehdoista nykyiselle kirjastojärjestelmälle, ja todettiin, että ei ole olemassa mitään kiinnostavia järjestelmiä, jotka tarjoaisivat jotain uutta. Todettiin myös, että merkistöongelmat Voyagerissa tulevat todennäköisesti jatkumaan, mikäli Endeavor ei muuta koko järjestelmää Unicode-pohjaiseksi. Ehdotettiin, että olisi harkittava välimiesoikeuden käyttöä sopimusongelmien ratkaisemiseksi.

Päätös: Ryhmän mielestä tilanne on erittäin huolestuttava ja vaatii toimenpiteitä. Kansalliskirjaston triangeli-tiimi sai toimeksiannon, ”Operaatio Tilannekuvan täsmentäminen”:

- kartoitetaan tarpeet, mitä meillä on kirjastojärjestelmälle - mitä kirjastojärjestelmän tulee tehdä. Tarpeita on katsottava triangelin näkökulmasta ja strategisesta näkökulmasta
- tunnistetaan Endeavorin trendit: mihin suuntaan Voyager-sovellus on menossa
- kartoitetaan vaihtoehdot ja niiden trendit
- arvioidaan, mitä järjestelmän vaihto tulisi meille maksamaan.

Selvitys on määrä tehdä lokakuun loppuun mennessä. Mukaan otetaan kirjastokentän näkökulma, mukana myös yleiset kirjastot ja erikoiskirjastot.

Esa-Pekka Keskitalo raportoi Endeavor-neuvotteluista ENCompassin osalta. ENCompassin kehitys ollut hidasta; merkittäviä parannuksia ei ole ollut se jälkeen kun ohjelmisto hankittiin v. 2003. Ongelmat kiristyivät joulukuussa 2005 versiopäivityksessä. Ongelmista on viestitetty nyt viiden kuukauden ajan eri tasoille, johtoa myöten. Siitä huolimatta Endeavor ei ole pystynyt sanomaan yhtään mitään ongelmien ratkaisemista. Luottamus siihen, että firmalla olisi resursseja riittävän aktiiviseen sovelluskehitykseen, on suurelta osin mennyt. Loppuvuodesta, kun nähdään seuraava ENCompass-versio, tehdään lopullisia johtopäätöksiä.

Neuvottelussa Endeavor esitteli mielenkiintoisen kehityspolun seuraavalle viidelle vuodelle. Suuret linjat ovat kunnossa, mutta ruohonjuuritasolla on merkittäviä aikataulu- ja laatuongelmia. Kansalliskirjaston on kuitenkin tarjottava korkeakouluille nopeasti alusta julkaisuarkistoja varten, emmekä me voi enää odottaa ENCompassin kehittymistä.

Päätös: Ryhmän mielestä kannattaa ryhtyä hakemaan vaihtoehtoja ENCompassille. Seuraavan version piirteet täytyy olla firmalla jo tiedossa. Jos he eivät niitä kerro, se tarkoittaa jotain. Avoimien julkaisuarkistojen osalta Kansalliskirjasto on jo selvittänyt vaihtoehtoja ja päätynt DSpace'iin. On mietittävä, pidetäänkö ENCompass edelleen mukana.

6. Kansallisia kirjastoverkkopalveluita koskevan asiakaskyselyn tuloksia / Jaana Koivisto-Nieminen

Jaana Koivisto-Nieminen esitteli huhti-toukokuussa 2006 tehdyn asiakaskyselyn alustavia tuloksia. Tulosten analysointi ja toimenpideohjelman laatiminen ovat vielä kesken, mutta joitakin tuloksia voidaan kuitenkin jo nostaa esiin.

Kyselyn tavoitteena oli tehdä lähtöarviointi, johon voidaan verrata tulevien kyselyjen tuloksia. Nyt saatuihin tuloksiin voidaan olla aika tyytyväisiä, vaikka kehittämistäkin on. Järjestelmiin liittyvät ongelmat erottuvat selkeästi.

Jaana Koivisto-Niemisen PowerPoint-esitys muistion liitteenä
<http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/kirjastoverkkopalvelut/>

7. Yhteistyö Google Scholarin kanssa / Ari Rouvari

Kansalliskirjaston Triangeli-tiimi on laatinut Google Scholar SWOT-analyysin. Aiheesta lisätietoa Tietolinjan uusimmassa numerossa
<http://www.lib.helsinki.fi/tietolinja/0106/GoogleScholar.html>
Ari Rouvari esittelee analyysiä. Keskustellaan ja muodostetaan verkkopalveluryhmän kanta Google-yhteistyöhön.

Ari Rouvari esitteli, mitä palveluita Googlen kautta voitaisiin tarjota kirjaston käyttäjille:

- kokotekstit linkityspalvelimen kautta (SFX)
- saatavuustietojen tarkistaminen kirjastoluetteloista

Moni kirjasto miettii, onko kirjastopalveluiden käyttö Google Scholarin kautta hyvä vai huono asia? Triangeli-tiimin selvityksen tulokset eli SWOT-analyysissä kirjatut vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat, on luettavissa Tietolinjan artikkelista. Tulokset ovat samansuuntaiset kuin mitä kansainvälisissä selvityksissä on saatu.

Triangelitiimi suosittelee yhteistyötä Google Scholarin kanssa. Kansalliskirjaston johtoryhmä on käsitellyt asiaa ja on samalla kannalla. Yhteistyöstä kuitenkin jokainen kirjasto päättää itsenäisesti. TKK:n kirjasto ensimmäisenä Suomesta testaa tätä yhteistyötä.

Puheenjohtaja totesi keskustelun yhteenvedona, että kirjasto on laatujärjestelmä, mutta Google ja Google Scholar eivät sitä ole. Sinne kelpaa kaikki, ilman mitään kontrollia. Kyky arvioida lähdemateriaalia edellyttää elämäkokemusta. Tämä on ongelma kouluissa, kun oppilaat käyttävät esitelmiinsä mitä tahansa mitä Googlestaa saa. Mutta tuulimyllyjä vastaan ei kannata taistella.

Päätös: Näytetään vihreää valoa kirjastojen ja Google Scholarin yhteistyölle.

8. Standardipohjan kuvaus / Esa-Pekka Keskitalo ja Ari Rouvari

Verkkopalveluryhmä on antanut ohjelmisto- ja standardointiryhmälle toimeksi laatia standardipohjan kuvauksen. Kuvaus käsitellään syksyn 2006 seminaarissa. Esa-Pekka Keskitalo ja Ari Rouvari raportoivat, miten asia etenee.

Tehtävänä oli kerätä keskeiset standardit, joita digitaalisen kirjaston järjestelmissä tarvitaan. Tehtiin paperi, jota voidaan hyödyntää järjestelmää valitessa ja myös tässä Endeavor-tilanteessa. Mallina ollut JISCissä tehty paperi, jota on sovellettu Suomen oloihin.

Päätös: Standardipohjan kuvaus käsitellään syksyn yhteisessä seminaarissa.

9. Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän kaikkien ryhmien yhteinen seminaari

28.9.2006 pidettäväksi sovittu yhteinen seminaari joudutaan siirtämään toiseen ajankohtaan.

Päätös: Päätettiin pitää seminaari alkuperäisenä päivänä, sillä muuta kaikille sopivaa päivää ei löytynyt syksystä.

10. Muut asiat

Teo Kirkinen otti esille kansalliskirjaston Mikkelin digitointiyksikön automaattiskannerin hankintaesitykseen liittyvän verkkopalveluiden kehittämishankkeen. Helsingin yliopiston keskustakampuksen tiedekunnat ovat tukeneet Mikkelin hanketta, mutta asiasta tarvitaan lisätietoja. Kansalliskirjaston kehittämisjohtaja Juha Hakala lupasi kirjaston toimittavan lisätietoja ennen asian seuraavaa käsittelyä.

11. Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 4.10.2006 klo 14.00–16.00

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.05